

INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE ÎN ROMÂNIA

în anul 2009

Cercetarea statistică privind investițiile străine directe (ISD) a fost realizată de Banca Națională a României în colaborare cu Institutul Național de Statistică. Obiectivul principal al cercetării a fost determinarea investițiilor străine directe în România la 31 decembrie 2009 pe baza soldului la începutul anului 2009 și a fluxurilor (mișcărilor) în cursul exercițiului financiar 2009, în întreprinderile investiție străină directă rezidente.

ASPECTE METODOLOGICE

• **Investiția străină directă:** relație investițională de durată, între o entitate rezidentă și o entitate nerezidentă; de regulă, implică exercitarea de către investitor a unei influențe manageriale semnificative în întreprinderea în care a investit.

Sunt considerate **investiții străine directe:** capitalul social vărsat și rezervele ce revin unui investitor nerezident care deține cel puțin 10% din capitalul social subscris al unei întreprinderi rezidente, creditele dintre acest investitor sau grupul din care face parte acesta și întreprinderea în care a investit, precum și profitul reinvestit de către acesta.

De asemenea, sunt considerate **investiții străine directe,** capitalurile din companiile rezidente asupra cărora investitorul nerezident exercită o influență semnificativă pe cale indirectă și anume: capitalurile proprii ale asociaților și filialelor rezidente ale întreprinderii rezidente în care investitorul nerezident deține cel puțin 10% din capitalul social subscris.

• **Investitorul străin direct:** persoană juridică, persoană fizică sau grup de persoane ce acționează concertat, care deține cel puțin 10% din capitalul social subscris (respectiv din capitalul de dotare al entităților fără personalitate juridică) sau cel puțin 10% din voturi, într-o întreprindere situată în afara propriei țări de rezidență.

• **Întreprinderea investiție străină directă:** este o întreprindere rezidentă, cu sau fără personalitate juridică, în care un investitor nerezident deține cel puțin 10% din capitalul social subscris sau din voturi, respectiv din capitalul de dotare în cazul întreprinderilor fără personalitate juridică (sucursale). Deținerea a cel puțin 10% din capitalul social subscris sau din voturi, respectiv din capitalul de dotare, este primordială în stabilirea relației de investiție directă.

• **Întreprinderea investiție străină directă de gradul II:** este o întreprindere rezidentă, cu personalitate juridică, în care un investitor străin direct controlează, prin intermediul unei întreprinderi investiție străină directă, cel puțin 10% din capitalul social subscris. Întreprinderile investiție străină directă de gradul II sunt filiale sau asociate ale întreprinderilor investiție străină directă. Filialele reprezintă companiile rezidente în care întreprinderile ISD dețin cel puțin 50% din capitalul social subscris, iar asociatele sunt companiile rezidente în care întreprinderile ISD dețin între 10 și 50 % din capitalul social subscris.

• **Investiția directă reversibilă:** relația investițională de sens invers investiției străine directe pe care o întreprindere investiție directă rezidentă o are cu investitorul străin direct, dacă întreprinderea rezidentă are o participație de sub 10% din capitalul social al investitorului străin direct.

• **Componentele investițiilor străine directe:**

• **Capitaluri proprii:** capitalul social subscris și vărsat, atât în numerar cât și prin contribuții în natură, deținut de nerezidenți în companii rezidente, precum și cota aferentă din rezerve; în mod corespunzător, în cazul sucursalelor, se ia în considerare capitalul de dotare aflat la dispoziția acestora.

• **Creditul net: creditele primite** de către întreprinderea investiție străină directă de la investitorul străin direct sau din cadrul grupului de firme nerezidente din care face parte acesta, mai puțin **creditele acordate** de către întreprinderea investiție străină directă investitorului străin direct sau unei alte firme din cadrul grupului respectiv de firme.

• **Tipurile investițiilor străine directe** (diferențiate după contribuția fluxului de participații străine la capital în întreprinderile investiție străină directă):

• **Greenfield:** înființarea de întreprinderi de către sau împreună cu investitori străini (investiții pornite de la zero);

• **Fuziuni și achiziții** : preluarea integrală sau parțială de întreprinderi de către investitori străini de la rezidenți;

• **Dezvoltare de firme** : majorarea deținerilor de capital ale investitorilor străini în întreprinderi investiție străină directă .

REZULTATELE CERCETĂRII STATISTICE ISD 2009

1. Fluxul net ISD în anul 2009

Intrările nete de ISD în anul 2009 au înregistrat un nivel de **3488 milioane euro** și sunt structurate astfel:

• **Participațiile nete** ale investitorilor străini direcți la capitalul social al întreprinderilor investiție străină directă din România în valoare de 1729 milioane euro (49,6% din fluxul net de ISD). **Participațiile nete** rezultă din diminuarea **participațiilor** în valoare de 3118 milioane euro cu **pierderea netă** în sumă de 1389 milioane euro. Pierderea netă a rezultat din diminuarea profitului net al întreprinderilor investiție străină directă din anul 2009, în valoare de 4496 milioane euro, cu 1608 milioane euro dividende repartizate în anul 2009, precum și cu pierderile întreprinderilor investiție străină directă din anul 2009 în valoare de 4277 milioane euro. Calculele sunt efectuate în conformitate cu metodologia internațională de determinare a profitului reinvestit de întreprinderile ISD.

• **Creditul net primit** de către întreprinderile investiție străină directă de la investitorii străini direcți, inclusiv din cadrul grupului, în sumă de 1759 milioane euro, ceea ce reprezintă 50,4% din fluxul net al ISD.

2. Soldul ISD la sfârșitul anului 2009

Soldul final ISD al anului 2009, rezultat din adăugarea la soldul inițial a fluxului net de ISD, precum și a diferențelor valorice pozitive/negative provenite din reevaluările datorate modificării cursului valutar și a prețurilor unor active, cât și din retratări contabile a valorii

unor solduri inițiale, a înregistrat nivelul de **49984 milioane euro**, mai mare cu 2,4% decât soldul final ISD al anului 2008.

Participațiile la capitalul social (inclusiv profitul reinvestit) al întreprinderilor investiție străină directă însumau la sfârșitul anului 2009 valoarea de 35600 milioane euro (71,2% din soldul final al ISD), nivel cu 2% mai mare decât în anul 2008, iar **creditul net** total primit de către acestea de la investitorii străini direcți, inclusiv din cadrul grupului, a înregistrat nivelul de 14384 milioane euro, ce reprezintă 28,8% din soldul final al ISD și este cu 3,4% superior nivelului din anul precedent. Creditul net cuprinde atât creditele pe termen mediu și lung cât și pe cele pe termen scurt acordate de către investitorii străini întreprinderilor lor din România, atât direct cât și prin intermediul altor firme nerezidente membre ale grupului.

2.1. Repartizarea investițiilor străine directe pe principalele activități economice

Din punct de vedere al orientării investitorilor străini spre ramuri economice (conform CAEN Rev.2), ISD s-a localizat cu precădere în *industria prelucrătoare* (31,1% din total), în cadrul acesteia cele mai bine reprezentate ramuri fiind: *prelucrare țitei, produse chimice, cauciuc și mase plastice* (6,3% din total), *metalurgia* (5,2%), *industria mijloacelor de transport* (4,7%), *industria alimentară, a băuturilor și tutunului* (4,1%) și *ciment, sticlă, ceramice* (3,3%). Există domenii cu o pondere redusă față de potențial, cum ar fi *textile, confecții și pielărie* (1,4%).

Pe lângă industrie, activități care au atras importante ISD sunt *intermedierile financiare și asigurările*, care cuprind activitatea bancară, a instituțiilor financiare nebancare și de asigurări și reprezintă 19% din totalul ISD, *construcții și tranzacții imobiliare* (12,9%), *comerțul cu amănuntul și cu ridicata* (12,3%), *tehnologia informației și comunicații* (6,5%).

Investiții străine directe în România la 31 decembrie 2009

Repartizare pe principalele activități economice

	milioane euro	
	Valoare	% din total ISD
TOTAL, din care:	49984	100,0
Industrie	20680	41,4
Industria extractivă	2221	4,5
Industria prelucrătoare, din care:	15555	31,1
- alimente, băuturi și tutun	2058	4,1
- ciment, sticlă, ceramică	1629	3,3
- fabricare produse din lemn, inclusiv mobilă	962	1,9
- fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice, optice și electrice	690	1,4
- mașini, utilaje și echipamente	943	1,9
- metalurgie	2577	5,2
- mijloace de transport	2373	4,7
- prelucrare țitei, produse chimice, cauciuc și mase plastice	3132	6,3
- textile, confecții și pielărie	717	1,4
- alte ramuri ale industriei prelucrătoare	474	0,9

Energie electrică, gaze și apă	2904	5,8
Activități profesionale, științifice, tehnice și administrative și servicii suport	2299	4,6
Agricultură, silvicultură și pescuit	552	1,1
Comerț	6164	12,3
Construcții și tranzacții imobiliare	6453	12,9
Hoteluri și restaurante	213	0,4
Tehnologia informației și comunicații	3235	6,5
Intermedieri financiare și asigurări	9510	19,0
Transporturi	684	1,4
Alte activități	194	0,4

2.2. Imobilizările corporale și necorporale în întreprinderile investiție străină directă

Având în vedere rolul foarte important în creșterea economică pe care îl joacă imobilizările corporale și cele necorporale, precum și caracterul stabil, de durată, pe care acestea îl imprimă ISD, cercetarea statistică și-a propus determinarea ponderii acestor categorii de destinații finale ale investițiilor în soldul ISD la finele anului 2009, cât și repartizarea lor pe principalele activități economice.

Se constată că imobilizările corporale și necorporale, cu un sold la finele anului 2009 în valoare de 23272 milioane euro, reprezintă 46,6% din soldul total al ISD, inducând un grad semnificativ de durabilitate al investiției străine directe.

Activitățile economice în care ISD se regăsesc în imobilizări corporale și necorporale, la un nivel semnificativ, sunt: *industria* (24,3% din total ISD), iar în cadrul acesteia *industria prelucrătoare* (cu 17,3% din total ISD), *construcțiile și tranzacțiile imobiliare* (7,4%), *comerțul cu amănuntul și cu ridicata* (6,2%), *tehnologia informației și comunicații* (3,5%).

Investiții străine directe în România la 31 decembrie 2009

Imobilizări corporale și necorporale Repartizare pe principalele activități economice

	milioane euro	
	Valoare	% din total investiții străine directe
TOTAL	23272	46,6
Industrie	12110	24,3
Industria extractivă	1829	3,7
Industria prelucrătoare, din care:	8655	17,3
- metalurgie	1601	3,2
- alimente, băuturi și tutun	1402	2,8
- mijloace de transport	1263	2,5
- prelucrare țigăi, produse chimice, cauciuc și mase	1198	2,4

plastice		
- ciment, sticlă, ceramică	1095	2,2
- fabricare produse din lemn, inclusiv mobila	504	1,0
- textile, confecții și pielărie	455	0,9
- mașini, utilaje și echipamente	432	0,9
- fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice, optice și electrice	410	0,8
- alte ramuri ale industriei prelucrătoare	295	0,6
Energie electrică, gaze și apă	1626	3,3
Construcții și tranzacții imobiliare	3676	7,4
Comerț	3119	6,2
Tehnologia informației și comunicații	1753	3,5
Intermedieri financiare și asigurări	1195	2,4
Activități profesionale, științifice, tehnice și administrative și servicii suport	498	1,0
Transporturi	406	0,8
Agricultura, silvicultura și pescuit	283	0,6
Hoteluri și restaurante	163	0,3
Alte activități	69	0,1

2.3. Repartizarea investițiilor străine directe pe regiuni de dezvoltare

Din punct de vedere teritorial se observă orientarea cu precădere a ISD spre regiunea de dezvoltare București-Ilfov (63,4%), alte regiuni de dezvoltare beneficiare de ISD fiind: Regiunea CENTRU (7,4%), Regiunea SUD (7,2%), Regiunea VEST (6,2%) și Regiunea SUD-EST (5,9%).

Regiunea NORD-EST este cea mai puțin atractivă pentru investitorii străini, aici înregistrându-se numai 1,9% din investiția străină directă.

La analiza dispersiei teritoriale a ISD trebuie avut în vedere și faptul că cercetarea statistică a localizat ISD după sediul social al întreprinderilor investiție directă, ceea ce nu corespunde totdeauna cu locul de desfășurare a activității economice.

Investiții străine directe în România la 31 decembrie 2009 Repartizare pe regiuni de dezvoltare

	milioane euro	
	Total	
	Valoare	% din total ISD
TOTAL, din care:	49984	100,0
BUCUREȘTI	31699	63,4
CENTRU	3703	7,4
SUD	3576	7,2

VEST	3095	6,2
SUD-EST	2938	5,9
SUD-VEST	2058	4,1
NORD-VEST	1940	3,9
NORD-EST	975	1,9

2.4. Repartizarea investițiilor străine directe pe țări de origine

Repartizarea a fost realizată în funcție de țara deținătorului nemijlocit a cel puțin 10% din capitalul social al întreprinderilor investiție directă rezidente, conform principiului „Immediate Country Basis”.

Investiții străine directe în România la 31 decembrie 2009 Repartizare pe țări de origine

	milioane euro	
	Valoare	% din total ISD
TOTAL, din care:	49984	100,0
Olanda	10907	21,8
Austria	9037	18,1
Germania	6718	13,4
Franța	4259	8,5
Grecia	3281	6,6
Italia	2528	5,1
Cipru	2344	4,7
Elveția	2115	4,2
Belgia	1115	2,2
Statele Unite ale Americii	1054	2,1
Spania	841	1,7
Ungaria	810	1,6
Luxemburg	638	1,3
Cehia	580	1,2
Turcia	569	1,1
Marea Britanie	482	1,0
Virgine Britanice (Insulele)	228	0,5
Israel	186	0,4
Finlanda	173	0,3
Polonia	157	0,3
Suedia	146	0,3
BERD (Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare)	144	0,3
Liban	138	0,3

Irlanda	137	0,3
Canada	125	0,3
Gibraltar	118	0,2
Danemarca	111	0,2
Portugalia	104	0,2
Alte țări *	939	1,8

* Țări a căror investiție este mai mică de 100 de milioane de euro

Primele 5 țări clasate după ponderea deținută în soldul ISD la 31 decembrie 2009 sunt Olanda (21,8%, în creștere de la 17,2% în 2008), Austria (18,1% din soldul ISD la sfârșitul anului 2009, pondere în scădere de la 18,8% în 2008), Germania (13,4%, în scădere de la 15,4%), Franța (8,5%) care își menține ponderea din anul 2008, precum și Grecia cu o pondere de 6,6%, aceeași ca în anul precedent.

3. Veniturile realizate din investiții străine directe

Veniturile nete obținute de către investitorii străini direcți în anul 2009 au înregistrat suma de 694 milioane euro, ceea ce reprezintă o diminuare cu 2244 milioane euro în raport cu anul precedent.

Veniturile nete din participații la capital sunt în sumă de 219 milioane euro (31,6% din total venituri nete) și reprezintă *profiturile nete* obținute de întreprinderile ISD, în valoare de 4496 milioane euro, diminuate cu *pierderile* înregistrate de întreprinderile ISD în valoare de 4277 milioane euro.

Prin diminuarea veniturilor nete din participații la capital (în sumă de 219 milioane euro) cu valoarea *dividendelor repartizate* în anul 2009 investitorilor străini direcți (în sumă de 1608 milioane euro) se obține o *pierdere netă* pe ansamblul ISD în sumă de 1389 milioane euro, calculată conform metodologiei internaționale de determinare a profitului reinvestit.

Veniturile nete din dobânzi primite de către investitorii străini direcți la creditele acordate întreprinderilor lor din România au un nivel de 475 milioane euro, acestea reprezentând 68,4% din veniturile nete ale investitorilor străini direcți.

4. Tipuri de investiții străine directe

Fluxul de participații la capital în întreprinderile ISD este diferențiat în *greenfield*, *fuziuni și achiziții* și *dezvoltare de firme* (a se vedea definițiile de la *Aspecte metodologice*).

În anul 2009 *investițiile greenfield* se situează la un nivel foarte redus, de numai 19 milioane euro reprezentând 0,6% din participațiile la capital în întreprinderile investiție străină directă în anul 2009, în aceeași situație situându-se și *fuziuni și achiziții (M&A)* cu 34 milioane euro (1,1% din participații); ponderea predominantă în fluxul participațiilor la capital în 2009 este reprezentată de *dezvoltările de firme* cu o valoare de 3065 milioane euro, respectiv 98,3% din participații.

Pentru a se putea aprecia impactul de durată al *investițiilor greenfield* asupra economiei, au fost evidențiate și *acumulările de investiții străine directe (solduri)* în întreprinderile înființate prin investiții *greenfield* denumite *întreprinderi greenfield*. La finele anului 2009 distribuția pe principalele activități economice a soldului investițiilor străine directe în *întreprinderi greenfield* se prezintă astfel:

milioane euro		
	Investiții străine directe în întreprinderi greenfield	
	Valoare	% din total ISD
TOTAL, din care:	25375	50,8
Industrie	6565	13,1
Industria extractivă	224	0,4
Industria prelucrătoare, din care:	6067	12,1
- alimente, băuturi și tutun	922	1,8
- ciment, sticlă, ceramică	355	0,7
- fabricare produse din lemn, inclusiv mobilă	777	1,6
- fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice, optice și electrice	371	0,7
- mașini, utilaje și echipamente	398	0,8
- metalurgie	431	0,9
- mijloace de transport	1036	2,1
- prelucrare țitei, produse chimice, cauciuc și mase plastice	916	1,8
- textile, confecții și pielărie	589	1,2
- alte ramuri ale industriei prelucrătoare	272	0,5
Energie electrică, gaze și apă	274	0,6
Activități profesionale, științifice, tehnice, administrative și servicii suport	1643	3,3
Agricultură, silvicultură și pescuit	454	0,9
Comerț	5339	10,7
Construcții și tranzacții imobiliare	5137	10,3
Hoteluri și restaurante	105	0,2
Tehnologia informației și comunicații	2095	4,2
Intermedieri financiare și asigurări	3342	6,7
Transporturi	522	1,0
Alte activități	173	0,4

5. Exporturile și importurile întreprinderilor investiție străină directă

Activitatea întreprinderilor investiție străină directă, în ansamblul ei, are un impact pozitiv asupra balanței comerciale a României, contribuția la exporturi fiind de 69,8%, în timp ce la importuri este de 60,1%.

	milioane euro			
	Exporturi (FOB)		Importuri (CIF)	
	Întreprinderi investiție străină directă	% din total ramură	Întreprinderi investiție străină directă	% din total ramură
TOTAL, din care:	19643	69,8	22525	60,1
Industrie, din care:	17264	79,3	15155	76,5
Industria prelucrătoare	16440	79,7	14423	78,8
Comerț	1827	51,7	6214	45,4
Alte activități	552	19,3	1156	29,0

NOTĂ: Exporturile și importurile sunt agregate după activitatea de bază a firmelor, conform CAEN rev. 2. Nu sunt incluse exporturile și importurile aferente activităților diviziunilor CAEN 84 Administrație publică și 97/98 Activități gospodării private.

Exporturile și importurile întreprinderilor ISD sunt cele aferente companiilor cercetate în mod exhaustiv (care au cel puțin 20 de salariați). Datele privind exporturile și importurile pe ansamblul economiei, luate în calcul la determinarea mărimilor relative, sunt cele raportate de operatorii economici care au depășit pragurile valorice de raportare pentru anul 2009, stabilite pentru declarațiile Intrastat.

Au fost cercetate exhaustiv 6022 întreprinderi investiție străină directă , cuprinzând întreprinderile cu cel puțin 20 de salariați (5777 de unități), toate instituțiile de credit cu capital străin (39 de unități), toate societățile comerciale de asigurări cu capital străin (37 de unități), precum și întreprinderile considerate atipice - toate întreprinderile investiție străină directă (care au sub 20 de salariați) care au cifra de afaceri sau capitalul social de cel puțin 30 milioane RON (169 de unități).

Mulțimea de întreprinderi investiție străină directă care nu a fost cuprinsă în cercetarea statistică exhaustivă (circa 38000) este reprezentată de eșantionul format din 1199 de unități. Volumul total de unități cercetate (exhaustiv plus eșantion) a fost de 7221.

Gradul de eroare al rezultatelor cercetării statistice privind investițiile străine directe în România la 31 decembrie 2009 (fluxuri și solduri) este de $\pm 3\%$, principalii indicatori ai cercetării fiind garantați cu o probabilitate de 97%.